Дніпропетровський УНІВЕРСИТЕТ

Газета виходить із вересня 1934 року. 18 квітня 2014 року. №4 (2907)

ПРИСВЯЧУЄМО ЦЕЙ ВИПУСК ДНЮ ПЕРЕМОГИ НАД НІМЕЦЬКО-ФАШИСТСЬКИМИ ЗАГАРБНИКАМИ

Володимир БУЛАЄНКО. Поет. Перед війною навчався на філологічному факультеті нашого університету. На фронт пішов добровольцем. Офіцер. Командир взводу. Загинув і похоронений у Латвії.

Про Володимира Булаєнка читайте на 2-ій і 4-ій сторінках газети.

Мов із самого кривавого бою долинає до нас живий голос Володимира Булаєнка:

Якщо вмрем, то на могилах у нас
Виростуть прапори і багнети.

Віриться, що чистим патріотичним почуттям проросте така поезія в душах сучасного юнацтва, пробуджуватиме любов до Батьківщини, гордість за неї та її оборонців.

Олесь ГОНЧАР.

* * *

Руді вітрила підняла, пливе
Зловіща ніч на Україну.
Та поки серце в нас живе –
Нас не поставиш на коліна.
Безумна мати коси рве,
Зове повішеного сина.
Та поки серце в нас живе –
Нас не поставиш на коліна.
Колись історія назве
Наш час – народженням людини,
Бо поки серце в нас живе, –
Нас не поставиш на коліна.

1.XII.1942 р.

* * *

Осінь в димах. Підводь, мати, коня.
Витри сльози – війна навколо.
Сиву шапку потяг зняв
Над німим і печальним полем.
Чуєш, сурми зовуть. Не сумуй, не тужи,
Не молися світанком на небо.
Якщо вб'ють – кінь прибіжить,
Заірже під вікном у тебе.

1941 р.

* * *

Як брови, розійшлись дороги
Через степи на Запоріжжя.
Ніч підігнула сині ноги,
Сидить на чорних роздоріжжях.
Ой, бути, бути ще боям,
Куритись огненним повстанням.
Лети, поезіє моя,
На білому коні світання.
Виводь полки із таборів
І будь їм рідною сестрою.
В рожевих горнах вечорів
Гартуй-гостри їх вірну зброю.
Під сміх кривавої зорі
Умри бійцем на полі бою.

5.XII.1942 р.

* * *

Йдемо крізь ніч. Останній вогник погас,
Як зманлива надія поета.
Якщо вмрем, на могилах у нас
Виростуть прапори і багнети.

3.XII.1942 р.

* * *

Журавлі пролітали над полем
І кидали свій плач на шипшини.
Не забуду ніколи, ніколи,
Як ішла до села дитина.
Ми зустріли її при долині
І взяли на тачанку з собою.
Ми співали пісень сиротині,
Ідучи до нерівного бою.
Ми хлопчину з собою возили,
Розважали у вільну годину...
Кулі нас у боях косили,
Але ми берегли хлопчину.
Йшли в атаку ми в чистім полі,
Ми гранати, він – шапку кинув.
... Не забуду ніколи, ніколи,
Як умерла солдатом дитина.

17.XII.1942 р.

* * *

Коли подаленіє шум,
Роздягнеться з шинелі воїн,
Вночі сльозою орошу
Покинуту гармату в полі.
За колесо її візьму,
Із полину на шлях покличу,
Згадаю огненну зиму,
Мою подругу бунтівничу.
Тоді з посьолку запрошу
Товаришів до себе в хату.
І заспіваєм про гармату,
Коли подаленіє шум.

7.XII.1942 р.

* * *

Прадавній шлях походів, боротьби.
Над шляхом в сивих полинах гармата
До неба жерло підняла, скорбить
Над трупом невідомого солдата.
А десь в вікні старенька мати
Снує молитви нитку синю,
Не знає, що орел крилатий
Упився кров'ю її сина.

12.XII.1942 р.

* * *

Ідуть дощі. Ночами плаче
Над шляхом осінь-полонянка.
Війна, як чорний ворон, кряче
Над трупом синього світанку.
Як день, як ніч в чертоги божі
Плюють розгнівані гармати.
В старенькій кожушині мати
Стоїть одна на роздоріжжі.
Біля старого вітряка
Збирає сльози у рукав.

* * *

Смеркає, чорний ворон кряче,
Об'ївшись трупів в чистім полі.
Туманом зап'ялись тополі,
Тихо плачуть.
Десь за рікою в'януть дзвони,
І вечір голубі долоні
Підняв над обрієм гарячим.
Як той кобзар, перебирає
На струнах вітер край дороги.
Поля столочені, убогі
Зі Сходу Сонця виглядають.
Воно вже йде, велике, зриме,
Умите кров'ю, чорним димом
Окутане... мечами грає...
Стоїть біля півкупка мати
З серпом в руці, як на картині.
Хмарки зібрались при долині,
Спинилися заночувати.
Заждіть, лебідоньки, заждіте,
Ось вдарить Грім,
застогне Вітер,
Настане С в я т о.

Володимир БУЛАЄНКО.

ВЕЛИКІЙ ПЕРЕМОЗІ – 69 РОКІВ!

ДОЦЕНТУ Ф. П. РЯБОВУ – 90!

ПИШАЄМОСЯ НАШИМ КОЛЕГОЮ

Біографія Федора Павловича Рябова насичена багатьма подіями.

У 1938-ому був репресований і розстріляний його батько. Сім'я зазнала лиха, бідувала. Федір тоді навчався у школі. Закінчив її з відзнакою і без іспитів вступив на біологічний факультет Дніпропетровського державного університету. Але тут почалася Велика Вітчизняна війна. Університет евакуювали. А через рік, коли виповнилося вісімнадцять, хлопця забрали на фронт. Війну пройшов у складі 997-го зенітно-артилерійського полку. Брав участь у битві на Курській дузі, в операціях за звільнення Білорусії «Багратіон» і міста-фортеці Брест, у бойових діях за звільнення Польщі і Східної Німеччини. Служив наводчиком на 85-міліметровому зенітному знарядді. Це вимагало великої уваги і зосередженості: ворожі літаки часто з'являлися несподівано. За відвагу і героїзм нагороджений медалями й орденами.

Після закінчення війни юнак повернувся до навчання в університеті. Науковий шлях розпочався в НДІ гідробіології ДДУ. Основна галузь його досліджень – санітарна гідробіологія. На той час у країні стрімко розвивалась космічна галузь, і важливу частину досліджень здійснювала лабораторія космічної біології, яку очолював професор Г. Б. Мельников. Саме тут Федір Павлович виконував свою основну науково-дослідну роботу, працюючи також над кандидатською. У 1968-ому він успішно захистив дисертацію і перейшов на посаду доцента кафедри гідробіології та іхтіології (тепер це кафедра загальної біології та водних біоресурсів). Викладацька діяльність тривала майже 28 років.

Колишні студенти Федора Павловича згадують про його яскравий талант педагога і лектора, а його колеги – про найвищий ступінь самодисципліни, оптимістичний, товариський, із почуттям гумору характер і, що особливо важливо в колективі, – бажання допомагати.

Не можливо не згадати і про багатогранну обдарованість Федора Павловича. Він грає на скрипці і баяні, пише вірші, мемуари. На війні був військовим кореспондентом полку і випускав газету, брав участь у військовому ансамблі.

Вихід на пенсію не зробив Федора Павловича байдужим до життя кафедри. Ще багато років після того, навіть ще до минулого року, він приходив на кафедру консультувати молодих викладачів, надавати наукові поради, ділитися спогадами про минуле зі студентами кафедри. Ми, колишні й теперішні співробітники, шануємо й пишаємося нашим дорогим колегою, завжди пам'ятаємо його заслуги перед кафедрою, університетом і Батьківщиною.

О. ФЕДОНЕНКО,
зав. кафедри загальної біології та водних біоресурсів,
Н. ЄСІПОВА, Т. ШАРАМОК,
Т. АНАНЬЄВА, В. ЯКОВЕНКО, доценти.

Доцент Федір Павлович РЯБОВ.
Фото з альбому ветерана.

ПЕРЕД ВЕЛИКОЮ ВІТЧИЗНЯНОЮ ВІЙНОЮ ВОЛОДИМИР БУЛАЄНКО НАВЧАВСЯ НА ФІЛОЛОГІЧНОМУ ФАКУЛЬТЕТІ НАШОГО УНІВЕРСИТЕТУ

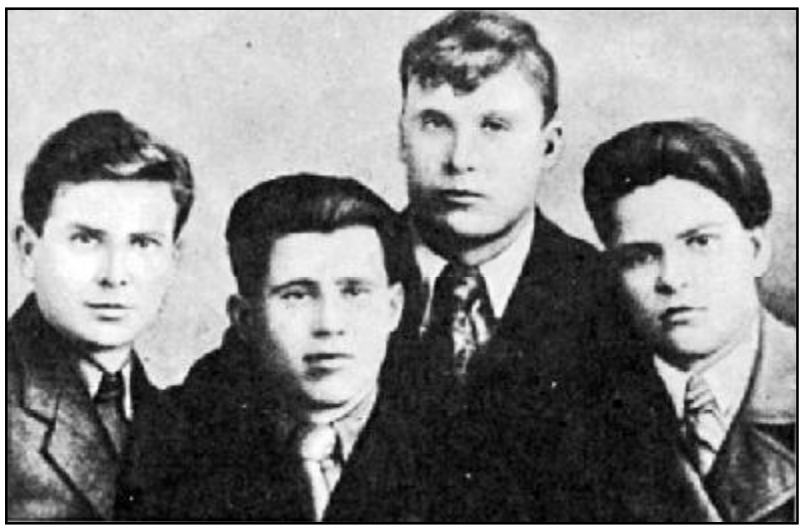

Університетські друзі: Михайло НЕЧАЙ, Михайло ЩУСЬ, Микола М'ЯЧ та Володимир БУЛАЄНКО. 1939 р.

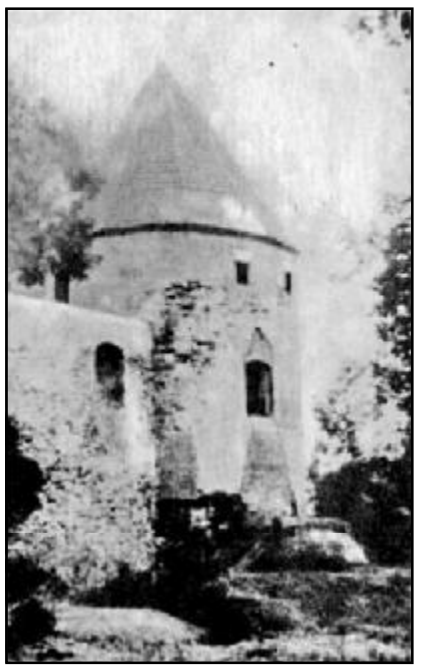

Справа: одна з башт старовинного замку, яку штурмували бійці взводу під командуванням молодшого лейтенанта Володимира Булаєнка.

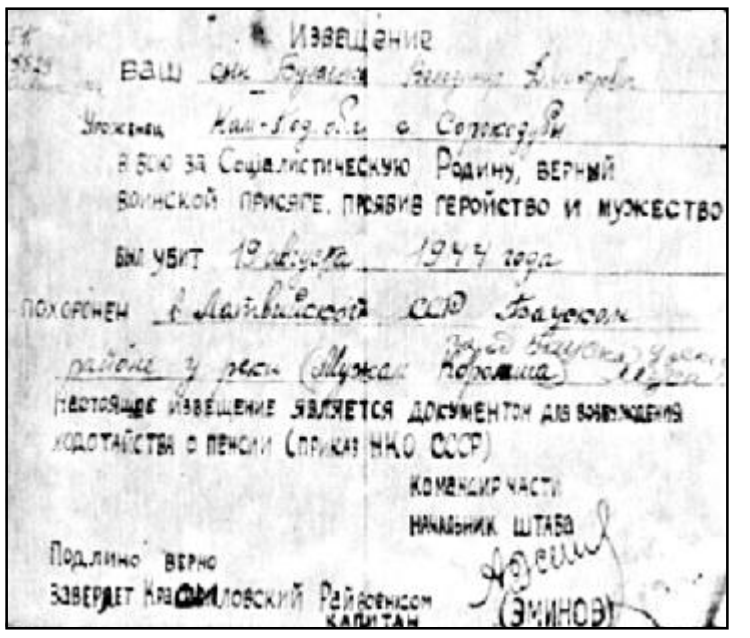

Извещание

ваш сын Булаєнко Володимир Григорьевич

уроженец Кам-Под. обл. с. Сорокодубы

в бою за Социалистическую Родину, верный воинской присяге, проявив геройство и мужество

был убит 19 августа 1944 года

похоронен в Латвийской ССР Бауский районе у реки (Мужа) Норгоша

Настоящее извещение является документом для возбуждения ходатайства о пенсии (приказ НКО СССР)

Командир части

Начальник штаба

Подлинно верно

Заверяет Красиловский Райвоенком

капитан (Зимнов)

Повідомлення про загибель Володимира Булаєнка.

ПОКИ СЕРЦЕ В НАС ЖИВЕ...

З Володею ми зустрілися у кінці вересня 1938 року. Він пізніше за інших приїхав на заняття і у спортзал університету, де тимчасово оселилися філологи-першокурсники, увійшов на світанні. Я саме прокинувся – і тут побачив кремезного невисокого юнака з великою саморобною валізою в руці. На ньому були добре приношений сірий у чорну смужку костюм і світло-сірий кашкет. Мою увагу привернуло те, що голову тримав високо, а карі очі його світилися завзяттям.

Тільки-но ми познайомилися, Володя витяг з валізи грубий блокнот, в якому було наклеєно десятків зо два вирізаних з газет віршів, опублікованих у Красилівській районній та Кам'янець-Подільській обласній газетах. З читання його поезій і почалося наше знайомство.

Пізніше ми переселилися в новий університетський гуртожиток за містом. Жили завжди в одній кімнаті. Пам'ятаю, як часто наша кімната ставала центром палких літературних дискусій. Володя був закоханий у Пушкіна, Лермонтова, Єсеніна, Сосюру, добре знав Рильського. Я вже не кажу про Шевченка, Франка, Лесю Українку, якими він зачитувався з дитячих літ і які розбудили його хист, навчили любити образне, поетичне слово.

Ставши студентом, хлопець ще з більшою пожадливістю потягнувся до знань. Читав, як мовиться, запоєм і писав багато,

Писав щодня, але друкувати свої вірші не квапився. Він був напрочуд скромною людиною. Чимало тоді з'явилося в університеті поетів-початківців, декотрих уже величали «справжніми поетами» (хоч поетами вони так і не стали), але навіть на нашому курсі не всі знали, що Володя пише вірші. В університеті тоді виходила багатотиражка «За більшовицькі наукові кадри», та я не пам'ятаю, чи Володя хоч раз друкував у ній свої поезії.

Перший з-поміж нас Булаєнко прилучився до «цивілізації» – на першу стипендію придбав капелюх і носив його з особливим шиком. Хлопець і зовсім мав би інтелігентний вигляд, якби… не лізли мізинці з порваних брезентових черевиків.

У нас було так багато спільного: обидва вийшли з бідняцьких селянських родин, були закохані в рідні степи, обидва писали вірші. Щоправда, іноді він дратував мене тим, що часом замикався в собі, ходив похмурий і мовчазний. Це бувало тоді, коли здому надходила якась невесела звістка або коли щось «не витанцьовувалося» в його літературних задумах. Володя був роками трохи старший від мене, мав уже сформований, твердий характер. Але водночас хлопець мав ніжне і вразливе серце. Він не терпів ані найменшої фальші, хитрування, єхидства і щоразу бурхливо повставав проти них. Поривчастий, він, здавалося, щомиті перебував у русі. Щомиті жила в блискучих очах його напружена думка, іноді залягав у них смуток або спалахувало сильне почуття, яке вибухало то розкотистим радісним сміхом, то гнівною іронією.

Душа його тяглася до краси, він шукав її невтомно і вбирав ненаситно. Любив музику, справжню поезію, все чисте і високе в житті. Любив пісню заспівати у колі друзів.

Товариський був, щирий і кришталево чесний у всьому.

Михайло НЕЧАЙ.

* * *

Не тільки серце Володя мав золоте, у нього й руки були золоті. Захотів скрипку змайструвати – змайстрував. Треба було ліжко зробити – зайнявся столярованням, утнув і ліжко. Аеросани з хлопцями в школі конструював, малювати вмів, збирався навіть до художнього інституту вступати. І, мабуть, вступив би, бо ж надсилав до Києва малюнки й від викладачів інституту схвальні відгуки отримував.

Віктор КРАЧКОВСЬКИЙ.

Володя Булаєнко був улюбленцем нашого студентського гурту. По ночах ми переписували його вірші до своїх скромних альбомів, переписували на лекціях, відпочиваючи на лавочках у бульварах. І нетерпляче чекали нових його поезій. Володю ми називали університетським Єсеніним.

Якось до нас у кімнату зайшли М. Нечай, М. Щусь і В. Булаєнко. Вони засперечалися, хто швидше й ліпше напише вірш. На столі лежав мій альбом. Хлопці почали творити. Вірші вдалися, але Володин був найцікавіший.

Ольга ШЕВЧЕНКО.

Приїде на канікули – до клубу квапиться, у якому церква колись була. Знає: там дядьки й діди сільські збиратимуться недільного вечора. Там Володя збирав і записував давні пісні, легенди, казки, примовки усякі. Чимало пісень та переказів записав і від мами. Мамина подруга Явдоха Середюк казала:

– Коли я, Ганнусю, слухаю вашого Володю, то ніби літ на тридцять молодшаю. Могла б тиждень не їсти, усе слухала б сина вашого.

А директор школи Роман Федчук, колишній однокласник Володі, казав:

– Скільки Сорокодуби стоятимуть, такого, як Володя, не було і не буде!

Віктор КРАЧКОВСЬКИЙ.

* * *

Менший брат Віктор і мама бідували. Володя з третього курсу перейшов на заочне навчання, його відправили вчителювати в с. Чапаєвку Пологівського району Запорізької області. Аж тут війна! У цій залізничній школі Володі дали броню. Але він одразу ж звернувся у військкомат, щоб його призвали. Говорив так: «Соромно дивитися людям в очі: ровесники мої воюють, а я…»

Закінчив курси молодших лейтенантів і пішов на фронт.

* * *

Минали роки. Ми нічого не знали про долю Володимира Булаєнка. І раптом в журналі «Дніпро» з'явилася добірка Володиних віршів. А незабаром у «Літературній Україні» я прочитав: «Ще один молодий поет. Навіки 26-літній. Народився у 1918 році в селі Сорокодуби. Загинув у 1944-му на фронті. До війни вчився у Дніпропетровському університеті. Похований у Латвії, в Бауському районі...»

І тільки 1958 року у видавництві «Молодь» вийшла книжечка Володимира Булаєнка «Поезії», укладена старанням Ліни Костенко і з любов'ю написаною нею передмовою.

Володимира Булаєнка було посмертно прийнято до Спілки письменників. А невдовзі у приміщенні Спілки на стіні, на мармуровій дошці, де золотом викарбовано імена письменників, які полягли на війні, з'явилося Володине ім'я.

Про Володю тоді багато писали в газетах і журналах. Його поезія часто звучала на радіо, вірші декламували на урочистих вечорах на його честь. Про нього створювали документальний фільм. Володиним іменем у його рідних Сорокодубах назвали колгосп.

Але в період застою, упродовж двох десятків років, його ім'я несправедливо замовчувалося. Чому?

* * *

Під Ростовом Володя потрапив в оточення. Там творилося неймовірне: горіла земля, броня, люди. В одному з боїв Володя був тяжко поранений і потрапив у полон. Коли опритомнів, побачив зелені мундири, почув чужу мову. Страшніше годі й придумати. Потяглися довгі дні полону. Володя вирішив будь що втікати. Вночі вдарила гроза, сипонула злива. І Володя, зібравши останні сили, падаючи, встаючи і знову падаючи, таки вирвався з цього пекла. Йшов, повз через силу. Натрапив на окоп. У якійсь станиці добрі люди дали стареньке вбрання. Переплив Дніпро. Добився до свого села наприкінці жовтня. Мати не впізнала його. «Бачу, стоїть якийсь дід, чорний, худий, зарослий, обірваний… А він: «Мамо, ось я!» – «Господи, сину мій дорогий!»

Згадує Віктор Крачковський, брат Володі: «Я бачив, Володю, як ти важко переживав своє становище. Як вночі болісні думки не давали тобі спати. Як ти страждав від того, що борг свій перед Батьківщиною не виконав до кінця, хоч яка в тім твоя вина? Хіба не спіткала така доля десятки тисяч людей?»

Опинившись у такій скруті, де черпав сили і мужність Володя Булаєнко? Немає сумніву, що не раз йому згадувалися і непримиренний до ворогів свого народу Тарас Шевченко, і мудрець Сковорода.

Деякий час Володя переховувався у селі, лікувався. Потім з мамою пішли в Заслучне (сусіднє село) до Володимира Тодорчука, який працював у сільській управі в загсі. Тодорчук дав чистий бланк із печаткою і підписом. Цей бланк заміняв паспорт. З таким посвідченням Володя вже, не ховаючись, міг виходити між люди. Після війни Тодорчук був головою колгоспу у с. Сорокодуби.

Коли юнак був уже на обліку, його хотіли відправити на роботу в Німеччину, але за завданням Стефанії Промоти Володя влаштувався на кілька місяців бухгалтером в німецькому опорному пункті, працював і обліковцем на зерноочисному току… (вже у наш час з'ясувалося, що направили його туди не просто «знайомі», а товариші по підпільній роботі). Чимало корисних справ зробив тоді Володя для мешканців села. Своїми віршами кликав земляків на боротьбу з фашистами. Дізнавався, коли буде відправка у Німеччину і заздалегідь попереджав людей, аби вони встигли переховатися. Ганні Данилівні Івониці повідомляв про наміри фашистів, а вона уже переказувала тим, хто був у списках.

Згадує Микола Чичук:

– Нарешті визволення прийшло. Ми з Володею пішли у військкомат і заявили про те, що ми офіцери, були в полоні і на окупованій території. Нас відправили в містечко Копиченці Тернопільської області, а звідти в Подольськ на спецперевірку. Спецперевірка з Міністерства оборони. Володя нічим себе не скомпроментував, і його направили у штурмовий батальйон. З такою метою: оправдай себе. Ти – офіцер, значить, оправдай себе. А в полон, відомо ж, потрапляли і генерали, і полковники – хто завгодно.

Після першого ж бою йому повернули офіцерське звання, довірили командування взводом.

* * *

Місто Бауска, у Латвії, лежить у межиріччі Муси і Мемеле, майже в центрі Земгальського краю. На початку вересня 1944 року сюди по бездоріжжю, під частими дощами просувалися війська 1-го Прибалтійського фронту.

На п'ятому кілометрі від Бауски, біля хутора Бальчі, на світанні 19 серпня 1944 року почалися бої за визволення міста. Батальйонові, в якому був і Володя, випало наступати на широкій і рівній, порослій густою травою і дуже вологій леваді.

Булаєнко з групою своїх бойових побратимів просувався уздовж вузькоколійки. Німці, закріпившись у передмісті, в будинках і за високими руїнами старовинного замку, вели нищівний вогонь з гармат і кулеметів…

Іван Улянович Гадюк після радіопередачі про поета-воїна Володимира Булаєнка на Дніпропетровському обласному радіо зайшов до авторів і розповів, що воював разом із Володею в одному батальйоні, був свідком його загибелі. 15-ий особливий штурмовий батальйон формувався у Москві й перебував у розпорядженні 43-ї армії. Це офіцерський батальйон, заступником по стройовій частині був у ньому майор Думніч.

Коли наші увірвались в Бауску, німці викинули білий прапор, а потім ударили великою силою. Загинув навідник гармати, Володя став на його місце. Захопившись боєм, не помітили бійці, як вискочила із-за рогу танкетка і… прямою наводкою… Володя упав… Гадюк підбіг до нього. Володя не дихав…

На Бауському меморіалі, спорудженому на березі Мемеле, куди перенесено останки загиблих героїв, – визволителів міста, є окрема мармурова плита із золотим написом: «Поет В. Булаєнко». Неподалік зеленіють плакучі верби, низько схиливши свої віти. А біля білої плити на чорній землі полум'яніють червоні гвоздики.

* * *

Перший підлий удар по Булаєнку припав на день народження, коли йому мало б виповнитися 50 років. Колишній односелець поета Кухарук, побувавши у відпустці у Красилівському районі, довідався, що ім'я його односельця в пошані. І не порадів, а навпаки вирішив написати донос на адресу партійного керівництва Хмельницької області. Мовляв, під час війни Булаєнко був у полоні, а Сталін казав: «Хто в полоні був – той ворог народу». І лист зробив своє.

Перейменовано було вулицю в Красилові, обласну комсомольську організацію, знищено музейні реліквії, розбито погруддя поета. Місцевий колгосп нарекли по-іншому. З бібліотек вилучалися книги Булаєнка. У Хмельницькій обласній та районній пресі не згадувалося його ім'я, не публікувалися вірші… Люди стали називати прізвище Булаєнка, озираючись насторожено, з острахом… Померла, не витримавши такої наруги, мати поета. Хату її розібрали, викорчували три берізки, посаджені Володимиром, вирубали сад. Обійстя розорали, і зачорніла натомість пустка.

У Дніпропетровську, в місті, де формувався В. Булаєнко як поет-патріот, за чиєюсь вказівкою серед ночі (щоб ніхто не бачив, бо ганьба ж яка) зі стіни університетського корпусу було збито барельєф Булаєнка. Вулиці, яка носила ім'я Булаєнка, було дано іншу назву. Позбавляється його імені університетська літстудія. Ім'я поета-комунара виводиться з почесного складу членів пленуму Жовтневого райкому комсомолу міста Дніпропетровська, зі списків курсового журналу ІІ курсу українського відділення і т. ін.

Лукіян Петрович Булаєнко – організатор того доносу, – рідний дядько Володі. Досить сам нелюдяний, то ще й дружину таку ж собі узяв із сусіднього села. Жили заможно. Дітей не мали. «Ось цей Лукіян – йому все життя чогось треба було від нас, – згадує Віктор Крачевський. – Від нас жили тин у тин, то межу переоре, то пліт кожен рік переставляє – дуже хотів наблизити до себе Володю. Але той ніколи не ходив до них, хоч як запрошували. Мабуть, відчував чорну душу цієї людини.»

Усіма неправдами Лукіян уникнув армії, війни. Коли ж наші відступили, а через годину-дві у село вдерлися фашисти, він виніс на вулицю стіл, застелив обрусом, поставив самогон, хліб, сало, накришив тютюну і, розплившись у посмішці, низько вклоняючись, зустрічав окупантів. Він сподівався, що влада фашистська – назавжди, і дуже це усім доказував. Навіть добровільно записався в Німеччину. Разом із Григорієм Кухаруком та Семеном Бондарем вигадали на поета доноса.

Володя ні з матір'ю, ні з братом жодним словом не обмовився про підпільну роботу. Сподівався, очевидно, про все розповісти після війни. Однак… у сорок четвертім знову пішов на фронт, а невдовзі потому – похоронка. Не змогли розказати про нього й інші учасники підпільної групи: одні з них загинули в застінках гестапо, другі полягли на полі бою, а третіх після війни безпідставно репресували. І, здавалося, ниточка, яка в'язала поета-воїна з підпільниками та партизанами, увірвалася саме в такому місці, що й не зв'язати. Та знайшлася людина, яка допомогла справу прояснити. Це – Стефанія Онуфріївна Промота, яка влаштовувала Володю на роботу в бухгалтерію в німецькому опорному пункті.

Якби кожен міг мислити і розумітися в поезії, щоб відчути, хто такий В. Булаєнко! Вивчаймо коди людських душ, берімо від них краще. Не умертвляймо, не дійшовши до серця, істини, бо від цього втрачає не лише невинно осуджений – весь народ.

Згадався вірш Володі. Як він звучить зараз…

Вночі клубочаться примари
Кошмарних витворів війни.
А я піду під обрій карий,
В суворе царство тишини,
Де вечір зоряні балади
Несе на синьому крилі,
Як остракіруваний владар,
Один, як демон, на землі.
Просиджу марно довгі роки,
Але нікому не продамсь
Із палицею пілігрима
Оновлений Сковорода.

11.І.1942 р.

Ось духовний код патріота! Хіба не відчутний він у цих рядках, які так багато промовляють нам про чисте сумління воїна?

Володимир БУРЯК.

Багато літ і зусиль було віддано, аби піднести на належну висоту поганьблене ім'я поета. І в цьому активну участь взяли й випускники нашого університету: Володимир Буряк, Михайло Нечай, Олесь Гончар, Ольга Шевченко та ін. Читайте про це детально у книзі «Володимир Булаєнко, Поки серце в нас живе…», з якої ми взяли цей матеріал (Вид-во «Молодь», Київ, 1992 р.).

САКРАЛЬНИЙ СВІТ ОЛЕСЯ ГОНЧАРА

ДОСЛІДЖУЄ НАУКОВЕЦЬ НА МАТЕРІАЛІ «ЩОДЕННИКІВ»

У дні найтяжчих випробувань людства в боротьбі з озброєним до зубів технічно й ідеологічно німецьким фашизмом, коли в кривавому герці гітлеризму й сталінізму вирішувалася доля двох протиборствуючих систем, 28 липня 1944 р. гвардії сержант мінометної роти Олесь Гончар зізнається: «Я релігійний. Я вірю в Бога.» Це було щиросердне визнання воїна, доля якого випробовувалася в таборі полонених і на шляхах смертельних боїв за визволення України та народів Європи. Воно супроводжувало його також і в повоєнні роки, особливо тоді, коли людину «так принижують скрізь!» і поставало молитвою: «Дай їй хоч ковток чистого повітря, дай ілюзій, дай квітку надії… Оцим велике християнство, гуманністю своєю велике – не те, що цей кощавий, холодний до всіх і до всього екзистенціоналізм».

Зараз віра йому потрібна, може, більше, ніж будь-коли. Отже, якщо творити – то «квітку надії!». А цю віру і квітку надії, як свідчить автор щоденникових записів, виплекала його бабуся: «У дитинстві я був дуже релігійним. Найперш завдяки бабусі. І те почуття, що відтоді лишилося, не раз потім допомагало мені в житті і творчості)».

У записах письменника досить широко спостерігаємо афоризми релігійного спрямування, взяті як із Святого письма, так і з живого народного мовлення: «Та – Бог їм суддя», «Бог таки правду бачить», «Такі-то шляхи твої, Господи…», а також у авторській інтерпретації: «Віра простіша за знання. Віра – людяніша», «Де любов – там і Бог. Де її нема – там морок, обман, фальш», «Бог не старіє. Він – понад часом», «Не в силі Бог, а в правді», «Вульгарний атеїзм нічого високого не створив, все найпрекрасніше – то все богонатхненне», «Кара Божа впала на людство у вигляді фізиків-ядерників», «Цивілізація сучасна несе на собі якийсь карб сатанізму. Ніби заповзялися руйнувати людину, позбавити її духовності. Чи вистачить сили протистояти енергіям сатанинським, руйнівничим?», «Вдосконалювати людину здатна лише віра. Та справжнє мистецтво», «Бог бачить правду, хоч і запізніло…», «Мабуть, тільки віра, висока моральність – наука людяності – можуть прийти сучасному людству на допомогу», «Християнство – релігія любові. В цьому вся його суть, вся сила його» та ін.

Значне місце в духовному світосприйнятті майстра художнього слова посідають молитви-прохання до Вищих небесних Сил:

а) не лишити нащадків «почуття до свого рідного, мови, культури: «Не карай його (нащадка – А. П.), Боже, озлиднінням душі…» (08.12.1966 р.);

б) вистояти проти «бруду, інтриг, доносів, від дрібних, жалюгідних, дволиких і двоєдухих»: «Сило небесна, допоможи усе перебути, дай міць. Дай не здрібніти серед літературних чиновників, серед чвар…» (22.05.1971 р.), «…І, звичайно, одразу озвались провокатори, дзвонять, вивідують – чи ще живий… Телефонні розмови підслуховуються нахабно, примітивно. І серед цієї мразі жити? А треба, треба… Сило небесна, з нами будь!» (23.01.1988 р.).

в) позбутися тяжкої недуги доньки: «Господи, дай мені сили, щоб міг змиритися з тим, що я не можу змінити. Дай мені мужності, щоб я міг боротися з тим, що я можу і можу змінити. І дай мені мудрості, щоб я міг відрізнити одне від одного» (01.04.1973 р.);

г) протистояти рушійній силі атомної енергії, «цього домоклового меча, перед яким усе живе цепеніє»: «Іноді здається, що ми на планеті останні.

Але за які гріхи це випало саме нам? Чи зійде ще сонце порятунку? О, зійди!

Хоч не для нас, хоч для інших! Боже, не дай вигубити красу земну, красу небес твоїх пречистих!..» (31.12.1979 р.), «Ні, ця планета повинна жити! Сило Велика, даруй їй життя.» (30.03.1986 р.);

д) очиститися людству «від повсюдності гріха і розтління, від печерних інстинктів цивілізації, яка робить нас гіршими за неодертальців», від «дикого, стихійного, антитворящого, звідки таке падіння моралі, таке знедуховлення життя, державне занедбання культури»: «Мати Божа, прости ці грішні думки в день пречистий Різдва, поможи отямитись, торкнутись чесноти небесної і мені, і всім живущим, кому випало прийти на світ у ці найтяжчі, найхмурніші часи!» (07.01.1981 р.), «Якщо не буде єдності – нічого не досягти. Скільки тих усобиць знала наша історія – саме ж вони й згубили Україну. Боже, дай нам піднестись до єдності» (03.06.1990 р.), «Боже з небес – хоч ти оборони Україну! Це ж твоя земля…» (30.11.1993 р.).

е) за співпрацю, взаєморозуміння і братерство: «О, та свята ніч в горах Саірме! Ніколи не забути той спів, що душу перевернув… З таких вражень складається певність: народи можуть і повинні жити в братерстві! А поки що сиджу самотою в готелі, слухаю музику Баха. Думаю про близьких, рідних людей. Поможи їм, Сило Предвічна…» (20.01.1981 р.).

Серед них значне місце посідають **молитви вдячності**, навіяні живодайною весною: «…А в Кончі – зеленіє, весніє. На луках по повеневій воді дикий качур пливе, кличе свою подругу; десь із прозорості одуд озивається. Який прекрасний світ! Спасибі й спасибі тому, хто його створив!» (26.04. 1988 р.) чи здійсненням віковічної мрії українського народу про незалежність: «…Боже великий, як я дякую Тобі, що дав дожити до цих святих днів! Хай кризи, хай мучимось, але свобода і незалежність є! Ні з чим цього не зрівняєш» (20.07.1992 р.), чи роздумами над своєю долею, коли життя могло б обірватися: «…Визволила мене Божа Мати. Тільки вона, вона зробила так, що я не потрапив на шахти в Бельгію або в печі Бухенвальда, а влучив угадати стати в колону тих, кого ешелонами відправляли в інший табір, а саме в Полтаву, а звідти на жнив'ярні роботи в радгосп, що поруч із моєю рідною Сухою… Отже, дякуємо тобі, Божа Мати, наша заступнице… Ми живі.» (25.06.1995 р.), чи вдячність жити й творити за покликом совісті в суверенній Україні: «Дякую Богові, Божій Матері, дякую долі, що дали змогу мені дожити до днів свободи, коли я зміг – силою вільного розкріпаченого духу! – наново відредагувати і «Собор», і «Тронку», й «Зорю», й «Людину і зброю»… завдяки «Веселці» та іншим видавництвам ці твори – чи в «Шкільній бібліотеці», чи в інших – сьогодні йдуть до читача в нових редакціях, очищені від тоталітарного накипу, без цензурних понівечень та грішних втручань отих потерчат, т. зв. «внутрішніх редакторів». Велику, справді очищувальну творчу роботу я проробив, я зараз чистий і перед совістю, і перед Богом, і перед рідною літературою» (05.01.1994 р.), а також споглядати гармонію природи, тішитися красою рідної мови і відчувати себе достойним сином свого ж таки народу: «Коли звернув зі стежки в густі трави, то коники так і бризнули з-під ніг! Яка така гарна в нас мова: коники бризнули з-під ніг!... Дякую Богові, що дав мені народитися українцем» (04.07.1995 р.), або: «Стою зачарований перед тобою, Мати природо. І хто пояснить мені сутність цієї гармонії, що єднає в єдність краплину роси, й промінчик сонця, і суцвіття вишневе… І душу мою! Ні, те, що я бачу, – від Бога, від Бога!» (24.04.1975 р.). Іноді Олесь Гончар подає подяку без звертання, вказуючи лише на адресата: «Нарешті кінчив першу книгу (із задуманих двох). Зараз піду в собор Св. Софії і подякую Марії Оранті, що дала мені сили – в такому стані – довести хоч півроботи до кінця. Писав і вдень, й уві сні, і вдома, і в літаку, і в усіх підворотнях Києва… Знищений фізично. Хоч би відійти та братись за другу.» (04.11.1969 р.). «Золотий для мене цей серпень. За 23 дні написав роман «Берег любові». Бог поміг» (29.08.1975 р.). «Цілковитий випадок, що тобі даровано змогу бачити цей світ у стількох веснах після війни, чаруватись такою красою… Вдячний небесам» (20.05.1985 р.). «Не було води, не було затінку, був лише концтабірний дріт літа 1942-го і палюче сонце, що нещадно горіло цілоденно над нами… Від того, тодішнього, до цього, що нині, – такий діапазон життя. Де бралися сили, щоб витримати все те: і білгородське полоненське тирловище, і пекло харківської Холодної гори, і все інше, що звалось кошмаром фронтів… Хтось невидимий тебе оберігав, тож віддяч йому, віддяч!» (11.04.1989 р.).

Письменник не міг миритися з винищенням пам'яток культури, брехнею державних посадовців, з чумою військового віроломства, тож не випадково в щоденнику з'являлися **молитви порятунку й покарання:** «А що зосталось? Кащенків сад у Києві – і той знищили… Епоха браконьєрів. Такого масового вандалізму та ще в поєднанні зі сталінщиною, з сусловщиною не знало людство за всю свою історію! А тепер насувається жахіття екологічної задухи. Невже ми й справді живемо вже у вік реального апокаліпсиса? Боже, порятуй світ!» (13.04.1989 р.); «Я думав, наші кремлівці – просто невігласи (такими себе вдавали), а насправді вони – злочинці! І ніхто з них за державну брехню не сів на лаву підсудних… Царюють, як і раніш… Боже, покарай душогубів! Порятуй нещасних дітей чорнобильських, безневинних… тільки на небо надія!» (26.04.1991 р.); «Де ми живемо? Що робиться з людьми? Адже московська армія на Кавказі – це не армія, це зборисько душогубів, оскаженілих, ніким не контрольованих, патологічних убивць, вампірів… О Боже, зупини їх, покарай!..» (10.05.1995 р.).

«Чудом, тільки чудом може врятуватися людство! Боже всесильний, всесвітній, дай нам просвітлення, пощади нас грішних.»
Олесь ГОНЧАР. 24.09.1991.

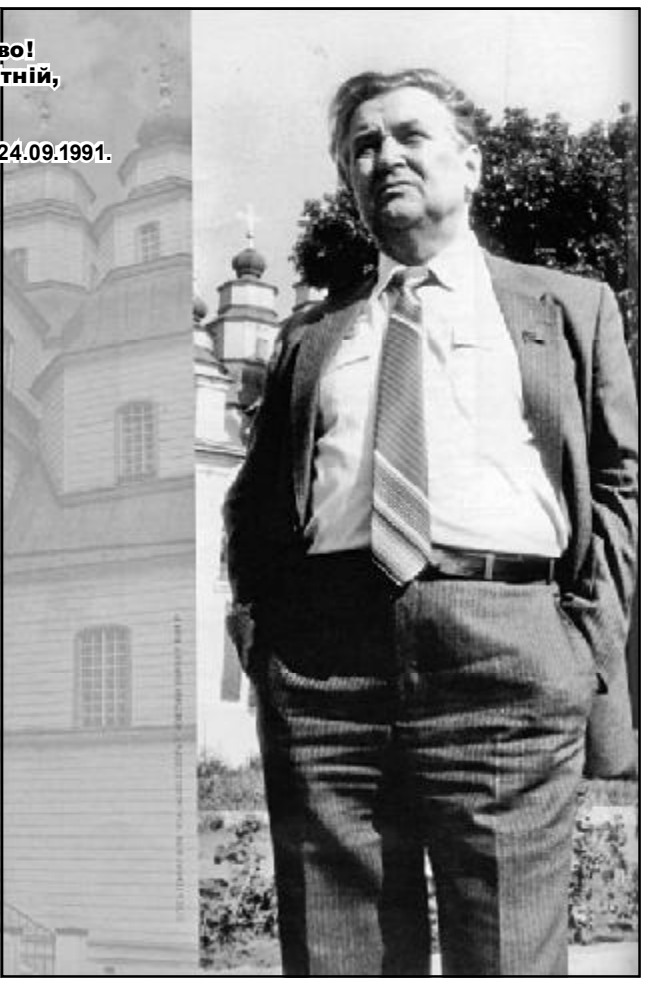

Проте попри все талановитий митець слова не соромився у своїх співвітчизників та Всевишніх Сил просити **прощення**: «Ось не стало Забашти, там – Параджанова… Простіть, коли чимось завинив перед вами. Мати Божа, моя покровителька, прости мої гріхи і те, що не можу до кінця звільнитись від суєтного, буденного…» (24.07.1990 р.).

Як глибоко віруючий християнин, він виявляє особливий пієтет до Творця Світу, використовуючи широку палітру синонімів, як-от: Бог, найбільший Будівник, Вищий Розум, Вища Сила, Всевишній, Галілеянин, Ісус Христос, Месія, Першотворець, Покровитель Небесний, Провидіння, Святий Дух, Сила Велика, Сила Всевишня, Сила Предвічна, Учитель Спаситель, тесляр із Назарета, Учитель людства. Таку ж аналогію спостерігаємо і в ставленні його до Матері Божої, він використовує такі синоніми, як: Богоматір, Богородиця, Діва Марія, Марія Оранта, Пречистая Мати, Заступнице України, Пречиста.

Із усіх релігійних свят з якоюсь особливою побожністю Олесь Терентійович сприймав **Великдень**: «Коли я сиджу в кімнаті й чую радісні дзвони, що долітають від церкви, і весь світ в цей великодній ранок мені здається особливим, ніби й справді воскрес Бог і йде по землі, розсіваючи щастя, злагоду між людьми… І думається про те, що життя, незалежно від нас, до «безумства прекрасне» і сповнене ясного (а не сліпого) кохання» (23.04. 1946 р.). Тому такою святістю й урочистістю зворушують словосполучення, утворені на основі цього слова, як прикметникові форми: великодній спів, великодне тепло, розлийвода великодня, великодні дзвони, весняна великодня прозорість, світлий великодній дзвін, Великодня літургія, люди великодні, сорочки великодні, ранок великодній, так і іменникові типу: «Великодність, у всьому великодність», або такі, що в сполученні із прислівниками чи іншими синтаксичними конструкціями окреслюють час: «Завтра Великдень»; «Сьогодні Великдень»; «Незабаром Великдень»; «Неділя. Перша після Великодня».

З таким же емоційним навантаженням функціонує і **Різдво**, але з проекцією на реальність XX століття: «Різдво, найсвітліший день людства, що завжди був сповнений безмежних надій на перемогу добра у світі, пречисте Різдво, а я… читаю про Кортеліси, думаю про їхнє продовження – Кампучію, про розгул різних видів терору, від якого кричить, захлинається планета.

Ті Кортеліси, те поліське пекло XX сторіччя, воно вжахнуло мене більше, ніж усе бачене на війні…

Може, що Різдво. Може, що досі йшов по землі ідеалістом? А от вона – реальність епохи. Здається, й справді такого озвіріння людей не було ще ніколи, ні в які часи! Цивілізація не приглушила, а мовби посилила всі чорні печерні інстинкти, робить нас гіршими за неандертальців!» (07.01.1981 р.) і т. п.

Осмислюючи історичні події на тлі суспільних подій XX століття, Олесь Гончар використовує біблійні вирази як оцінний еталон справедливості Вищої Сили: Судний день, Страшний Суд, Суд небесний, пришестя Антихриста, наприклад: «Боже, де ми живемо? Невже цілу країну повергнуто в безбожництво, охопило божевілля? Невже так і не виб'ємося до світла? І я ж був одурманений! Треба переглянути з цього погляду «Прапороносців», почистити від наносного бруду – адже в основі – це зовсім інша реальність. Може, й справді то були часи пришестя Антихриста? Може, й зараз та епоха триває?» (23.04.1991 р.). Певного смислового значення набувають і біблійні образи Андрія Первозданного, архангела Гавриїла, Месії: «Хотів би дожити до пришестя Месії!.. Можливо ж, третє тисячоліття покладе край вселюдському похолоданню; можливо, ще з'явиться – після очищення – отой вік золотий, де люди – як у часи найдавніші – житимуть простим, найпростішим життям – життям правди, злагоди й доброти» (27.01.1992 р.).

Використовуючи розмаїту палітру сакральних одиниць, Олесь Гончар вдається до власних словотворів, значення яких розкривається в контексті, наприклад: **гріхопадіння, дияволіада, кінецьсвіття, ісусоподібний, святвечірній**: «Хотілось би, щоб зміни в природі відбувались на краще, а натомість… Невже розплата за гріхопадіння тих перших двох і досі триває?» (05.08.1982 р.). «Від «Іліади» до сучасної літературної дияволіади, від Сократа до технократа – невже і весь шлях? А де ж віки великої людяності? Віки нового вселюдського Ренесансу?» (26.02.1988 р.). «У чорнобильських лісах з'явилося багато скажених лисиць та скажених вовків, що нападають навіть на людей. А лосі лисіють і помічено, що часто вони кінчають самогубством: розігнавшись, розбиваються об стовбури дерев. Благородні лісові створіння стають самогубцями, як і океанські кити, що викидаються – ніби в знак протесту! – на берег».

«А що ж залишається людині? Жити – для чого? Щоб стати свідком кінецьсвіття? Духовний апокаліпсис, він уже в нас є» (07.04.1998 р.).

«Дивлюсь на покоління молодих, незнайомих, бородатих – ісусоподібних – і думаю: вони принесуть рятунок? Зло розбухає, стає ненажерливішим, воно пожирає чистих, як цвіт, – але ж десь мусить бути межа?!» (23.02.1975 р.).

Талановитий майстер художнього слова, вихований на традиційних засадах християнської народної педагогіки своєї бабусі й загартований життєвими перипетіями власного досвіду, глибоко осмислював і послідовно відстоював віковічні для людства ідеали Святого письма як у художніх творах, так і в безкомпромісній громадянській діяльності, а в щоденникових сповідях своїх роздумів це питання висвітлюється мудрістю реаліста і пророка як заповідь прийдешнім поколінням: «Останнім часом багато думається про місію церкви в нашій історії. Безперечно, віра йшла на користь народові, підвищувала його моральність. Український народ був одним із найрелігійніших у світі, а це додавало йому духовного здоров'я.

Чого ж цілі народи згодились на безвір'я, на самозруйнування моралі й душі?» (01.04.1988 р.).

«…Україна має відродитись. Бо ми створені Небом. Так, ми створені Небом, – про це свідчить сама історія нашого багатостраждального народу, який віками жив у духовній чистоті, в чесному трудолюбстві, з християнськими ідеалами в душі й здатністю співчувати ближнім… Народ має відродитися в людяності, в чутті братерства й справедливості, дарованому йому колись від небес…

У цьому сенс буття, тільки в цьому смисл того, що людина з'явилась на світ і дістала собі в дарунок планету» (31.10.1988 р.).

«Собор» – знак перемоги – лежить на столі… Захистили його, відстоїмо і все інше: мову, культуру, Дніпро і саму нашу багатостраждальну й незрівнянну, Богом дану нам Україну. Тільки ж будьмо єдині, наснажимося вірою, гартуймо в собі дух!» (20.09.1988 р.).

А. ПОПОВСЬКИЙ,
професор.

ЧИТАЙМО ЦІ РЯДКИ! ПАМ'ЯТАЙМО ВОЛОДИМИРА БУЛАЄНКА!

НАС НЕ ПОСТАВИШ НА КОЛІНА

Володимир БУЛАЄНКО. 1936 рік.

Коли життя ставить людину перед незвичайними труднощами, вона або не витримує випробувань і падає перед ними на коліна, або підноситься над труднощами і починає боротися. Саме такою людиною нескореної вдачі був молодий поет воєнного часу Володимир Булаєнко.

Бо поки серце в нас
живе –
Нас не поставиш
на коліна.

Пристрасні рядки, що створив поет у роки жорстокої неволі, боронячи правду, красу й свободу свого краю, є звинувачувальним документом проти війни, документом мистецької вартості, що з особливою художньою силою відтворює рани людини, нанесені їй цивілізованими вбивцями.

Володимир ЗАБАШТАНСЬКИЙ.

Вірші Володимира Булаєнка на перший погляд можуть здаватися сумними, навіть похмурими. Але це не той гнітючий сум, що розмиває душу, як студена вода грунт.

Це похмурість чистого озера, над яким пропливає грозова хмара. Вітри її розженуть – і відіб'ється в озері сонце.

Це печаль мужньої людини, яка глибоко переживає горе свого народу в страшні часи фашистської навали. Поезії В. Булаєнка залишають по собі світле почуття незламної людської душі. Тут їхня громадянська сила.

Ліна КОСТЕНКО.

МАТИ

Ти десь із посохом порожнім
Блукаєш по світах голодних
І носиш у душі тривожній
Невольничі плачі народів,
А може, в вечір тополиний
Виходиш за село згоріле
І ждеш, в молитвах заніміла,
Щоб син вернувся на поріг
По сірих коліях доріг.

1.II.1944 р.

* * *

Дрімає в хаті каганець,
А мати б'є в кутку поклони.
До півночі пита в ікони:
«Коли ж кінець?
Коли повернеться мій син
І перестануть плакать внуки?»
...А ніч повзе, як та гадюка,
За плетений лозою тин.
Дівча гаптує, вітерець
Коліна дівчині цілує.
Вже скільки днів вона сумує:
«Коли ж кінець?
Коли він вернеться з боїв,
Мене на вулицю покличе,
Положить серце войовниче
На груди стомлені мої?»

4.XI.1942 р.

* * *

В полях запилені світанки
Волочать перебиті крила.
Сумують верби-подолянки,
Зелені руки опустили.
Ніч синьою полою вкрила
Оселі мирні понад яром.
А там, де маячать могили,
Під лісом осінь варить чари.
Ой, десь повісили, десь вбили,
Десь небо розп'яли над полем.
...А ви, пілати, руки вмили,
Чужих покликали до столу.
Гей, вдарять дзвони ще на сполох:
До віча судного, міщани!
І Сонце ніч сліпу проколе,
Як шлюху, мстивими мечами.

1.I.1942 р.

* * *

Важка дорога, хоч і знана,
І я її спізнати мушу.
Мільйонів літ бряжчать кайдани,
Розсудком вдягнені на душу.
Я брязну лещата тісні
Об мури острахів нудотних.
Піду розхристані пісні
Співати по світах голодних.
Гудуть наїжджені мости,
На роздоріжжях стогне вітер...
Під брамою нового світу
Хотів би піснею лягти!

1943 р.

* * *

Відцвітали бузкові світанки,
Сірі ночі повзли, як кроти.
І недремні, закурені танки
Рвались з вітром в буремні світи.
Половіли жита, йшли обози,
Поспішали солдати на бій.
Ти стояла при битій дорозі
У косинці, як льон, голубій.
Крізь роки мені образ твій
сниться,
В ночі привидом дивним встає.
В твою душу – холодну криницю –
Впало серце гаряче моє.

* * *

Неоспівана, сіроокая,
Через гори і сині ліси
Принеси мені в серце спокою
І любов на уста принеси.
Недосяжна, ночами омріяна,
У теплушках, в бою, на часах,
Принеси мені небо під віями
І осінню печаль в косах.
Нерозпізнана, нерозгадана,
Принеси мені тишини
І любов мою, розкрадену
По розбитих дорогах війни.

18.XI.1942 р.

НЕМАЄ ЖОДНОЇ РОДИНИ, ЯКУ Б ОБМИНУЛА ВЕЛИКА ВІТЧИЗНЯНА ВІЙНА. УКРАЇНА ТОДІ ВТРАТИЛА ПОНАД СІМ МІЛЬЙОНІВ СИНІВ І ДОЧОК.
УСЕ ДАЛІ Й ДАЛІ ВІДХОДЯТЬ ТІ СТРАШНІ РОКИ, АЛЕ НІКОЛИ НЕ ЗГАСНЕ ПАМ'ЯТЬ ПРО МУЖНІХ, СМІЛИВИХ І САМОВІДДАНИХ ВИЗВОЛИТЕЛІВ, БЛИЗЬКИХ І ЗОВСІМ НЕВІДОМИХ НАМ, ЯКІ БОРОНИЛИ НАШУ ЗЕМЛЮ ВІД НІМЕЦЬКО-ФАШИСТСЬКИХ ЗАГАРБНИКІВ. СХИЛІМО Ж ГОЛОВИ ПЕРЕД СВІТЛОЮ ПАМ'ЯТТЮ ТИХ, ХТО ВІДДАВ СВОЄ ЖИТТЯ ЗА СВОБОДУ, УВІЙШОВШИ В БЕЗСМЕРТЯ!

СИЛА ОПТИМІЗМУ

ЯК НАВЧИТИСЯ ПОЗИТИВНО МИСЛИТИ?

В останні 50 років навантаження на нашу психіку дуже посилилося. Генетичний захист не розрахований на такий сильний вплив, і тепер якість життя людини залежить від її психічних адаптаційних можливостей набагато більше, ніж від сили м'язів, кмітливості і швидкості.

Небезпечним для нас став не ворог, який переважає в силі і швидкості, а слово і величезна кількість інформації. Від пластичності нашої психіки ми залежимо тепер значно більше, ніж від нашого темпераменту. І головне наше завдання сьогодні – розробити систему адаптації до зовнішнього середовища. Створити рівність збудження і гальмування.

Темп життя все прискорюється і прискорюється. Події буквально нашаровуються одна на одну. Якщо ми не навчимося абстрагуватися від багатьох речей, якщо «застрявати-мемо» у власних стражданнях, наша психіка зламається.

Що таке депресія? Це «екстремальне гальмування» всіх наших систем. Коли організм, щоб не перегоріти, як лампочка, дає команду: гальмуй, психіка починає подавати відповідні сигнали – все погано, перспективи немає, нічого гарного не передбачається. А якщо не передбачається, то немає сенсу й діяти; не треба й працювати, долати труднощі, наполегливо йти вперед – все безглуздо. Отже, організм отримав «законне» право на відпочинок! Тільки наслідки депресії не найрадісніші. Та, що ж поробиш, за перевантаження доводиться платити ось таку дорогу ціну.

Як же можна все встигати, робити багато справ одночасно і не перегоряти при цьому? Могутній важіль високої ефективності – оптимізм.

Саме завдяки оптимізму ми бачимо перспективу наших дій, здійснюємо результативні зміни в будь-якій із сфер нашого життя. Маючи перед собою оптимістичну психологічну перспективу, ми не тільки ефективні, але й продуктивні. А як інакше, якщо ми впевнені, що все буде добре, і в нас вистачить для цього власних ресурсів?! За такого підходу до справи ми розглядатимемо невдачі як досвід, а не як трагедію.

Правда, для цього доведеться змінити звичний спосіб реагування на ситуацію. Тільки не треба думати, що створення нових реакцій – справа неможлива. Ще й як можлива! Наша психіка з самого початку розрахована на постійний рух, створення нових форм реагування. «Наша поведінка – це праця», – казав видатний фізіолог О. О. Ухтомський.

Звичайно, зміна звичок реагування потребує дисципліни, сили волі. Ну, а що не зробиш для поліпшення якості життя, адже воно одне! І змінюється із вражаючою швидкістю. Настала інша реальність, зі своїми плюсами й мінусами. Так що, тепер будемо все життя, що зашилося, оплакувати те, що було? Як кажуть, поки ми лаятимемо наше життя, воно спокійно пройде мимо. Значить, треба прийняти нову реальність і оптимістично подивитися в майбутнє.

«Людина – дуже сильна істота: якщо вона починає серйозно мріяти, то рано чи пізно мрія збудеться» – це знову ж таки О. О. Ухтомський, а він же був учений, фізіолог, а значить його теорія підкріплена науково.

Не можна психологічні й біологічні можливості організму розглядати як незмінно дані. Їх можна тренувати, змінювати, поліпшувати в ході життя людини.

Це залежить від способу життя, наших очікувань, оточення, самосприйняття, тобто від нас! І це найкраща новина, тому, що те, що залежить від нас, ми можемо змінювати на власний розсуд.

Активний пошук нових реакцій на стресові ситуації тренує нашу психіку, загартовує її, сприяє підвищенню її стійкості. І що добре – нові реакції ніби «стирають» старі способи реагування і перепрограмовують наше мислення. Наша реальність підлягає виправленню і коригуванню!

За найменших ознак хандри або невпевненості покличте на допомогу Іщенка, Ільфа чи Петрова, давні (але дуже добрі) комедії.

У багатьох лікарнях Америки на стінах розміщено життєстверджуючі комікси, а хворим як терапію показують веселі комедії. І, згідно зі статистикою, процент тих, що одужали, в таких лікарнях набагато вищий. Додайте в життя більше гумору. Дивіться оптимістично на результати своєї роботи, підкріплюйте себе позитивно – і ви самі не помітите, як ефективність вашої діяльності зросте в рази.

Більше смійтесь! Під час сміху мозок виділяє спеціальні гормоноподібні речовини – ендорфіни. Це природні засоби, які знімають біль; крім того, вони виявляють стимулюючий вплив на імунну систему. Сміх сприяє активізації дихання, що взагалі дуже корисно для легень і серцево-судинної системи. Сміх знижує рівень гормонів стресу, що не може не позначатися сприятливо на здоров'ї в цілому.

І, між іншим, після сміху зростає здібність до концентрації уваги – це дуже важлива інформація для тих, хто впевнений, що тільки велика кількість поту на лобі гарантує позитивний кінець справи.

Більшість епізодів життя здаються нам трагічними тільки в момент їх здійснення. Мине якийсь час, і ці події уже усвідомлюються інакше. Років через п'ять, ви, згадуючи, наприклад, як собака в пориві радості залишила брудні сліди на вашому одязі, швидше всього розповідатимете про це зі сміхом.

Частіше замислюйтеся: а чи не мало ви останнім часом смієтеся? Можливо, ви стали дуже похмурими і сумними під вагою проблем? А хіба похмурий настрій сприятиме їх ефективному вирішенню? «Що стало смішним, не може бути небезпечним», – Вольтер був правий. Життя – театр, а яку п'єсу свого життя ви напишете – комедію чи трагедію, – залежить від вас і вашого почуття гумору.

А. ПОНОМАРЕНКО, психолог.

(За інформацією в Інтернеті).

ВВАЖАТИ НЕДІЙСНИМИ:

загублений студентський квиток НР №08206412, виданий Дніпропетровським національним університетом імені Олеся Гончара на ім'я Більдіна Олега Ігоровича,

загублений студентський квиток НР №08094029, виданий Дніпропетровським національним університетом імені Олеся Гончара на ім'я Пишнєвої Софії Сергіївни,

загублений студентський квиток НР №08687196, виданий Дніпропетровським національним університетом імені Олеся Гончара на ім'я Бондар Анни Михайлівни,

загублений студентський квиток НР №09139726, виданий Дніпропетровським національним університетом імені Олеся Гончара на ім'я Кузьменко Ірини Володимирівни,

загублений студентський квиток НР №09139722, виданий Дніпропетровським національним університетом імені Олеся Гончара на ім'я Данилової Дар'ї Олександрівни,

загублений студентський квиток НР №08094016, виданий Дніпропетровським національним університетом імені Олеся Гончара на ім'я Муравйової Діани Василівни,

загублений студентський квиток НР №09139732, виданий Дніпропетровським національним університетом імені Олеся Гончара на ім'я Ришкової Марини Юріївни,

загублену залікову книжку №140583, видану Дніпропетровським національним університетом імені Олеся Гончара на ім'я Андрущенко Марини Олександрівни,

загублену залікову книжку №100769, видану Дніпропетровським національним університетом імені Олеся Гончара на ім'я Більдіна Олега Ігоровича,

загублену залікову книжку №100668, видану Дніпропетровським національним університетом імені Олеся Гончара на ім'я Винокурової Вікторії Валеріївни,

загублений студентський квиток НР №08687571, виданий Дніпропетровським національним університетом імені Олеся Гончара на ім'я Зіненка Олександра Сергійовича,

загублений студентський квиток НР №09736032, виданий Дніпропетровським національним університетом імені Олеся Гончара на ім'я Лісневської Оксани Юріївни,

загублений студентський квиток НР №09286043, виданий Дніпропетровським національним університетом імені Олеся Гончара на ім'я Маленік Марії Олександрівни,

загублений студентський квиток НР №08206412, виданий Дніпропетровським національним університетом імені Олеся Гончара на ім'я Більдіна Олега Ігоровича,

загублену залікову книжку №103468, видану Дніпропетровським національним університетом імені Олеся Гончара на ім'я Дикого Сергія Вікторовича,

загублену залікову книжку №133226, видану Дніпропетровським національним університетом імені Олеся Гончара на ім'я Ковтуна Андрія Миколайовича.

Передплачуйте газету «ДНІПРОПЕТРОВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ»!

ПЕРЕДПЛАТУ МОЖНА ОФОРМИТИ В БУДЬ-ЯКОМУ ВІДДІЛЕННІ ПОШТОВОГО ЗВ'ЯЗКУ ОБЛАСТІ

«ДНІПРОПЕТРОВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ» – щомісячна (крім серпня) газета Дніпропетровського національного університету ім. О. Гончара. Редактор Т. А. СОБКА
Засновник і видавець – Дніпропетровський національний університет ім. О. Гончара.
Адреса ДНУ ім. О. Гончара: 49010, м. Дніпропетровськ, пр. Гагаріна, 72. Газета виходить українською мовою. Обсяг – 1 друкований аркуш. Друк офсетний. Ціна договірна.
Редакція приймає в газету матеріали, надруковані на комп'ютері 14 кеглем обсягом не більше сторінки-півтори А4, відредаговані, вичитані й підписані автором власноруч.
Редакція не завжди поділяє думки авторів публікацій. За точність наведених у статті фактів відповідає автор. Листи, рукописи, ілюстрації не рецензуються і не повертаються.
Листування з читачами ведеться тільки на сторінках газети. Редакція зберігає за собою право літературного редагування і скорочення прийнятих для опублікування текстів.
Редакція газети не уточнює дату виходу наступного номера газети. Претензії до публікації приймаються протягом місяця.
При передруках посилання на газету «Дніпропетровський університет» обов'язкове.
Газета набрана і зверстана в редакції газети «Дніпропетровський університет». Адреса редакції: м. Дніпропетровськ, пр. Гагаріна, 72, кім. 204. Тел. 374-98-21.
Поштова скринька – біля редакції. Газета розміщена на сайті ДНУ ім. О. Гончара за адресою: www.dnu.dp.ua
Зам.565 . Тираж 1700. ДП № 1631-366ПР від 7 грудня 2009 року. Газета віддрукована у друкарні ТОВ «Книга», м. Дніпропетровськ, вул. Автотранспортна, 23. Індекс 40448.